

Cerović, B. (2014), „Nova inovaciona politika Srbije u funkciji razvoja malih i srednjih preduzeća”, Poglavlje 18 (sa M. Filipović) u Cerović, B. (red.), *Uloga države u novom modelu rasta privrede Srbije*, Ekonomski fakultet Beograd

Cerović, B., Nojković, A. and M. Uvalić (2014), „Growth and Industrial Policy during Transition”, *Economic Annals*, vol. LIX, no. 201, pp. 7-34.

Svejnar, J. and M. Uvalić (2015), „Workers’ participation in a former labour-managed economy: The case of Serbian transition”, *Economic Annals*, vol. LX, no. 205, pp. 7-29

Cerović, B. (2015), „Srbija i Zapadni Balkan: Kako iz krize?”, poglavlje u: Živković, B. i Cerović, B. (red), *Ekonomska politika Srbije u 2015. godini*, Ekonomski fakultet Beograd, str. 59-74.

OD TRANZICIJE KA INSTITUCIJAMA: DOPRINOS BOŽIDARA CERoviĆA

Miomir Jakšić¹
mjaksic@ekof.bg.ac.rs

Apstrakt: *Demokratiju ne može da objasni samo jedan faktor, različiti su faktori njenog uspostavljanja i održavanja, postoji konflikt interesa javnosti i elite – javnost je opredeljena za demokratski, a elite za nedemokratski poredak, društveni ishodi su neizvesni i zavise od mnoštva faktora koji omogućavaju dvosmernost – prelazak iz demokratije u nedemokratiju i obratno. Demokratski poredak kao mreža trajnih institucija ne zavisi samo od jednog faktora – slobodno konkurentne tržišne privrede. Institucije i institucionalne promene su ključni faktor napretka, preduslov kontinuiranog rasta, ambijent za inovacije, promene, učenje. Ključna funkcija institucija je obezbeđivanje stabilnosti i kontinuiteta.*

Ključne reči: *institucionizam, neoklasika, politička makroekonomija, dobra vladavina, makroekonomske škole*

Jel klasifikacija: B22, P16, P48

FROM TRANSITION TO INSTITUTIONS: ACHIVEMENTS OF BOŽIDAR CERoviĆ

Abstract: *No single factor responsible for democratization exists, different factors are responsible for establishment and consolidation of democracy, there exist clash of interests between public and elites, public favours democratic, while elites favour repressive order, social outcomes are uncertain, as at least two outcomes are possible transition from democracy towards repression and vice versa. Democratic order as web of durable institutions does not depend upon one single factor – free competitive market economy. Key role of institutions is in securing stability and continuity.*

Key Words: *Institutionalism, Neoclassical Economy, Political Macroeconomy, Good Governance, Macroeconomic Schools*

---

¹ Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet

1. SEĆANJE NA PROFESORA BOŽIDARA CEROVIĆA

U predgovoru knjizi **Tranzicija – od zamisli do ostvarenja**, imao sam zadovoljstvo da budem njen recenzent, Božidar Cerović objašnjava svoj naučni, rekao bih i životni credo: do promena u privredama zemalja koje su se tokom 20. veka deklarಿಸale kao socijalističke – moralo je doći.² „Štaviše, te promene morale su biti usmerene ka tržišnom modelu. Problem sa tranzicijom je nastao na drugoj strani ... bilo bi opravdano razmisliti o tome da li se društvene promene mogu da izvedu na projektantski način, putem neke vrste *socijalnog inženjeringa*.”²

Takvo razmišljanje Božidaru Ceroviću je omogućilo da proširi sužene vidike tranzicionista i samoproklamovanih lidera sveukupnih ekonomskih i društvenih reformi od privatizacije, preko tranzicije do sveobuhvatnih institucionalnih reformi. To je i razlog zašto smo tako nazvali i skup kojim odajemo priznanje Božidaru Ceroviću.

Bio je uveren da se složeni razvoj ne može svesti na pojednostavljene sheme. To se odnosilo i na Jevanđelje tranzicionista – *Vašingtonski konsensus* – jer se u deset tačaka ne može sažeti složeni krivudavi istorijski razvoj i različitost modernog sveta. „Sve vreme koje sam proveo u ekonomskim istraživanjima naučilo me da se ništa – od Komunističkog manifesta do Vašingtonskog konsensusa – ne može odupreti stepenu ideologizacije čim se poželi da se neki kompleksni problem ukratko popularizuje.”³

Među autorima koji su se bavili tranzicijom Cerović spada u one istraživače koji su odbacivali ideološke preferencije, šok terapiju, ekspertsku ekskluzivnost i elitizam i zalagali se za postupnost, posvećenost, istrajnost, uključivanje svih ključnih aktera. U tome mu je nesumnjivo pomagalo mladalačko iskustvo bavljenja politikom i rada sa masama koje se moraju uvažavati, a ne elitiistički nipodaštavati.

To je ono što ga je prirodno dovelo do analize institucionalnog nasleđa kao obavezujućeg okvira za sve reformske ekonomske i društvene projekte koji jedino na toj osnovi mogu biti dugoročno održivi. Zalagao se za modele privatizacije koji će uključivati radnike koji su stvarali društvenu imovinu, protivio se restituciji koja će parazitski vratiti imovinu koja je uvećana zato što se Jugoslavija razvijala, a bila je privatna u maloj, zaostaloj i nerazvijenoj Kraljevini Jugo-

---

² Cerović, B., *Tranzicija – od zamisli do ostvarenja*, CID, Ekonomski fakultet, 2012.

³ Isto, str. 1.

⁴ Isto, str. 2.

slaviji. Ispravno je dokazivao da je za uspeh privatizacije, koja je tek mali deo projekta ustanovljavanja efikasne tržišne privrede, neophodna celina reformi, u prvom redu institucionalno okruženje, a ne sholastička analiza konkretnog modela privatizacije što je u istorijskoj retrospektivi i služilo prikrivanju interesa, diskriminaciji, vladavini elita.

Moglo bi se tvrditi da je najveći broj zemalja sprovodio reforme upravo onim tempom koji je u skladu sa njihovim nasleđenim uslovima i mogućnostima, dokazivao je Božidar Cerović. Uticaj nasleđa ne samo da nije lako prevazići, već on dugo opstaje, opredeljujući na taj način reformski napredak svake zemlje, pisao je Božidar Cerović. Nije verovao u ideološki monopol niti primat bilo kakvih ideoloških preferencija, ekskluzivnost reformskih projekata i prosvećenost elita bio je otvoren i tolerantan i u svom teorijskom radu i međuljudskim odnosima, bilo da je reč o univerzitetu, sportu ili Crvenoj zvezdi.

To je u potpunoj saglasnosti sa *Novom institucionalnom teorijom ekonomskog razvoja* koja razvoj utemeljuje na dugoročnosti, održivosti, inkluziji, „zavisnosti od putanje”, o čemu je istrajno, ubeđeno i posvećeno pisao naš uvaženi kolega i prijatelj profesor Božidar Cerović. O tim temama biće reči u ovom radu.

2. EKONOMISTI – UBEĐIVAČI

Demokratski poredak kao skup institucija svojom trajnošću ne može se poistovetiti sa tržištem: razočaravajući rezultati tržišne privrede, brojni i trajni neuspesi tržišta čiji je vrhunac Velika ekonomska kriza 2008, ne mogu zamračiti perspektive demokratskog poretka čiji se fundamentalni uzročnici i faktori nalaze na drugoj strani.⁴

Mnogi ekonomisti – tržišni fundamentalisti – postali su „ubeđivači” koji ubeđuju javnost u svoje stavove, a ne „rešavaoci problema.”⁵

Nobelovac J. Štiglic to je izvanredno opisao i nazvao tržišnim fundamentalizmom. Šok terapija je tvrdo jezgro tržišnog fundamentalizma, a graduelizam tvrdo jezgro institucionalizma.

---

⁴ „Najveći neprijatelj Francuske jeste svet finansija, neko bez imena i prezimena, bez lica, neko ko nikada nije izabran, niti će biti izabran na izborima, a opet vlada svima. Ovo nije citat proglašava grupe demonstranata protiv volstrita ... Iako neodoljivo liči na zaključke globalnih uličnih zborova, autor ovog teksta je Fansoa Oland, kandidat sa najviše šansi da ovog proleća bude izabran na predsednika Francuske”, Z. Šuvaković, Politika, 24. januar 2012.

⁵ Backhouse, R. Truth and progress in economic knowledge, Edvard Elgar, 1997.

Ovo ilustruje naredna tabela – Bitka metafori J. Elstera:⁶

Tabela 1.

	Šok terapija	Graduelizam
Kontinuitet naspram raskida	Diskontinuelni raskid ili šok – brisanje starih društvenih struktura da bi se izgradile nove	Kontinuelne promene, nastojanje da se sačuva socijalni kapital koji se lako ne može rekonstruisati
Važnost početnih uslova	Ono najbolje rešenje koje neće moći da ugroze početni uslovi	Miroljubive postepene stalne promene koje u obzir uzimaju početne uslove
Uloga znanja	Oslonac na eksplicitno eksplicitno kodifikovano tehničko znanje koje stremi konačnom cilju	Oslonac na lokalno praktično, skriveno znanje koje je lokalno izvesno i ne važi i za velike i globalne promene
Pristup znanju	Znate šta radite	Znate da ne znate šta radite
Metafora šizme	Preskočiti reku u jednom skoku	Gradite mostove između obala
Metafora broda	Brod popravljati na suvom doku. Suvi dok omogućava opravku nezavisno od vremenskih prilika na moru	Broj popravljati na moru, jer suvog doka nema. Promene uvek započinju u datim istorijskim okolnostima
Metafora presađivanja drveta	Odlučno i kratkotrajno presađivanje da bi se postigli željeni rezultati i šok sveo na najkraću moguću meru	Postepena priprema korena drveta da bi se izbegao svaki mogući šok i uvećale šanse za uspešno presađivanje

Vremenom se strategija graduelizma usredsredila na institucije kao ključni stub održivih i opšteprihvaćenih društvenih i ekonomskih reformi. Dobre institucije, one koje su poželjne i u interesu svih, a ne samo elite u temelju su demokratskog poretka i poseduju tri obeležja:

- prvo, uspostavljaju i štite svojinska prava u društvu;
- drugo, ograničavaju sve moguće elite koje nastoje da eksproprišu nečiji dohodak ili imovinu, i
- treće, u najvećoj mogućoj meri obezbeđuju jednake šanse za najšire slojeve društva u domenu zapošljavanja, socijalne sigurnosti i ljudskih prava.

⁶ New thinking in macroeconomics, ur. J. Harris i N. Goodwin, Elgar, 2005.

Gde tih dobrih institucija nema, nema ni ekonomskog i društvenog prosperiteta. Ne postoji **osigurani** prirodni ekonomski i društveni prosperitet: ako bi to bio slučaj onda nijedno društvo ne bi prihvatilo i održavalo realitet loših institucija, a znamo da to nije slučaj. I u tome treba tražiti i uzroke i posledice ograničenih, nedovoljnih i loših rezultata tranzicije utemeljene na tržišnom fundamentalizmu. Sveukupne društvene reforme redukovane su na uvođenje tržišta, još uže finansijskih institucija, u interesu elite koja se oslanjala na kapital. Tu više nije bilo mesta za proizvodnju, vrednost, radnike (nekadašnju socijalističku radničku klasu) i dokazivalo se da takve reforme u interesu malobrojnih, elite, mogu biti dugoročno prihvaćene i održive.

Ne postoji prirodna gravitacija prema dobrim institucijama, jer one uzročno ugrožavaju elite koje od loših institucija i žive i koje se tome svom silom odupiru. Ustanovljavanje tržišta kao ključne ekonomske institucije to ne može da promeni: tržište postoji i u Južnoj Koreji, a ona, ipak nije, demokratsko društvo, davno je pokazao Đ. O' Donel.

Osiguranog demokratskog napretka nema, ne postoji monokauzalno objašnjenje demokratije, različiti su faktori njenog uspostavljanja i održavanja, postoji konflikt interesa javnosti i elite, javnost je opredeljena za demokratski, a elite za nedemokratski poredak – društveni ishodi su neizvesni i zavise od mnoštva faktora koji omogućavaju dvosmernost – prelazak iz demokratije u nedemokratiju i obratno.⁷

U procesu stvaranja i konsolidacije demokratije, različite društvene grupe preferiraju drugačije političke institucije zbog načina na koji one alociraju političku moć i resurse.

1. Demokratiju preferira većina građana (javnost), a protivi joj se elita. Međutim, diktatura nije trajno održiva ukoliko joj se javnost protivi i revolucijom ili nemirima nagoveštava njen kraj;
2. Kada su troškovi represije isuviše visoki, a obećanja o demokratizaciji nisu kredibilna, elite će biti prinuđene na demokratizaciju, i transferom političke moći ka javnosti održaće socijalnu stabilnost.

Ekonomsko poreklo diktature i demokratije opisuje model. Neka u jednom društvu postoje dve grupe – građani i elita; nedemokratija je vladavina elite, demokratija je vladavina građana; u svakom poretku dobitnici su oni koji vladaju, pa druga strana ima razloga da se postojećem poreku protivi i nastoji da ga izmeni. Do promena dolazi mirnim putem ili revolucijom, i to uvek kada dobitci nadmašuju troškove. Mogućnost da elite pristanu na promenu nedemokrat-

⁷ Acemoglu, D., Robinson, J. (2006), *Economic Origins of Dictatorship and Democracy*, Cambridge University Press, Kembridž, Srpski prevod Zavod za udžbenike, Beograd, 2013.

skog u demokratski poredak proističe iz činjenice da građani mogu da ugroze nedemokratski poredak i tokom revolucije izazovu za elitu veće dobitke nego da je na vreme pribegla koncesijama.

U demokratiji većina stanovništva ima pravo glasa i može slobodno da iskaže svoje preferencije – demokratija je vladavina naroda u interesu naroda.⁸ Nedemokratija, naprotiv, izražava interese tek jednog dela stanovništva – elite. Ishod će zavistiti od političkog konflikta: demokratiju preferira većina stanovništva – građani, i ukoliko oni imaju dovoljno političke moći uspostaviće se i održati demokratija: središnu ulogu u tome imaju političke institucije koje „reguliraju buduću alokaciju političke moći između različitih društvenih grupa.”⁹

Oba aktera – građani i elita – itekako vode računa i o *danas* i o *sutra*, i ne postoje kočnice promeni režima *sutra*: nije dovoljno samo izvršiti promenu, već je i **održati**, jer odnos snaga sutra može biti promenjen; današnja demokratija sutra može postati nedemokratija i obratno. U tome ključnu ulogu imaju institucije, jer su trajne i ta trajnost je i najvažnija, jer povezuje danas i sutra, s obzirom na to da institucije reguliraju buduću alokaciju političke vlasti.

Opšti zaključci o uticaju institucija na demokratski poredak su sledeći:

1. Nekoliko opštih preduslova je neophodno za demokratiju;
2. Za pojavu demokratije nije odgovoran jedan jedinstveni faktor;
3. Pojava demokratije u pojedinim zemljama je rezultat kombinacije više faktora;
4. Faktori uspostavljanja demokratije razlikuju se od faktora njene konsolidacije;
5. Faktori uspostavljanja i konsolidacije demokratije razlikuju se od zemlje do zemlje;
6. Faktori uspostavljanja demokratije razlikuju se u različitim istorijskim periodima.

Postoje dve vrste institucija:

1. **ekstraktivne institucije** (loše, predatorske, ne podstiču investicije i ukupni društveni i ekonomski razvoj), i
2. **inkluzivne institucije** (dobre, razvojne, podstiču investicije i ukupni društveni i ekonomski razvoj)¹⁰

---

⁸ Isto, str. 16.

⁹ Isto, str. 23.

¹⁰ Acemoglu, Political Economy Lecture Notes, str. 14.

Izvor: Acemoglu, Liabson, List *Macroeconomics*, Poglavlje 8, „*Why Isn't the Whole World Developed?*,” Pearson, 2015, www.pearsonhighered.com, Instructor resources.

3. TRI RAZVOJNE HIPOTEZE

Institucije se danas ubrajaju u fundamentalne pokretače razvoja, ravnopravno sa fizičkom geografijom i nasleđenom kulturom i prema tome se i izdvajaju tri temeljne hipoteze o pokretačima društvenog i ekonomskog razvoja.

Različite putanje i dostignuti stepen ekonomskog i društvenog razvoja i činjenica da ne postoji osigurani (garantovani) prosperitet danas se objašnjavaju trima razvojnim hipotezama:

1. geografska,
2. kulturna, i
3. institucionalna hipoteza.

1. **Geografska hipoteza** insistira na značaju fizičke geografije, klime i ekologije.¹¹
2. **Kulturna hipoteza:** „Najnovija istraživanja pokazala su da kulturne varijable opredeljuju mnoge ekonomske izbore i da štaviše utiču na stope rasta i bogatstvo naroda. Kultura i institucije su endogene varijable.”¹²

¹¹ Jakšić, Jakšić (2014).

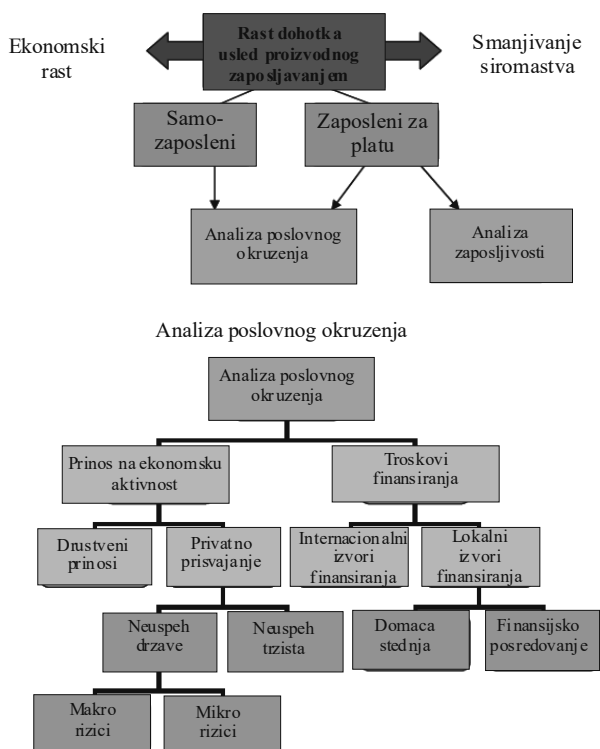
¹² Alesina, Giuliano (2014).

3. **Institucionalna hipoteza** najveći značaj pridaje institucijama koje podstiču ulaganja u ljudski, fizički kapital i tehnologiju. „Institucionalna hipoteza dokazuje da razlike u institucijama – kako se društvo organizuje i uobličava podstičaje pojedincima i biznisu – u osnovi su razlika u stepenu prosperiteta širom sveta.”¹³

3.1 Institucije kao fundamentalni faktor razvoja

Razvojna makroekonomija utemeljena je na **Institucionalizmu** i polazi od bazičnog postulata da su institucije fundamentalni faktor razvoja, institucije koje su *inkluzivne, dobre, razvojne* čiji je cilj i mera performansi je dobrobit građana. Naredna slika predstavlja bazični algoritam inkluzivnog rasta.

Slika 2. Analitika inkluzivnog rasta

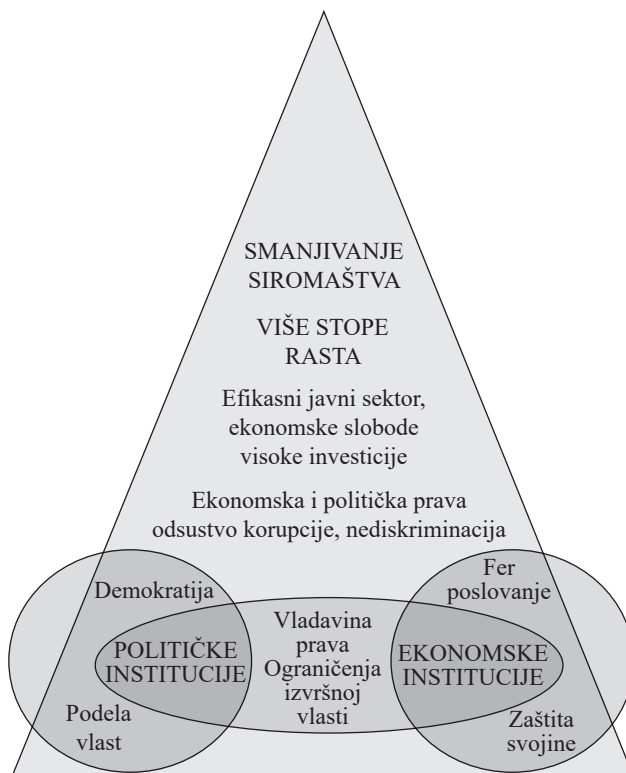

Izvor: prilagođeno prema Hausmann, Rodrik i Velasco (2005).

¹³ Acemoglu, Liabson, List (2015).

Naredni grafikon pokazuje da su u osnovi piramide koja vodi smanjivanju siromaštva, višim stopama rasta i ubrzanom ekonomskom i društvenom napretku političke i ekonomske institucije.

Slika 3. Lestvica pokretača: uloga vladavine i institucija u smanjivanju siromaštva

Izvor: DFID Evidence Product – literature review, Governance, institutions, growth and poverty reduction: a literature review, Evans, W., Ferguson C., (DFID), 2013, str. 12.

Institucije postaju **inkluzivne** ukoliko „podstiču participaciju velikog dela stanovništva u ekonomskim aktivnostima na način koji efikasnije koristi njihovo znanje i veštine. S druge strane **ekstraktivne institucije** ne uspevaju da osiguraju svojinska prava, stvaraju barijere ulasku, ograničavaju slobodno funkcionisanje tržišta. Takve institucije najčešće kontrolišu oni koji imaju političku vlast i koji oduzimaju resure od ostatka društva.”¹⁴

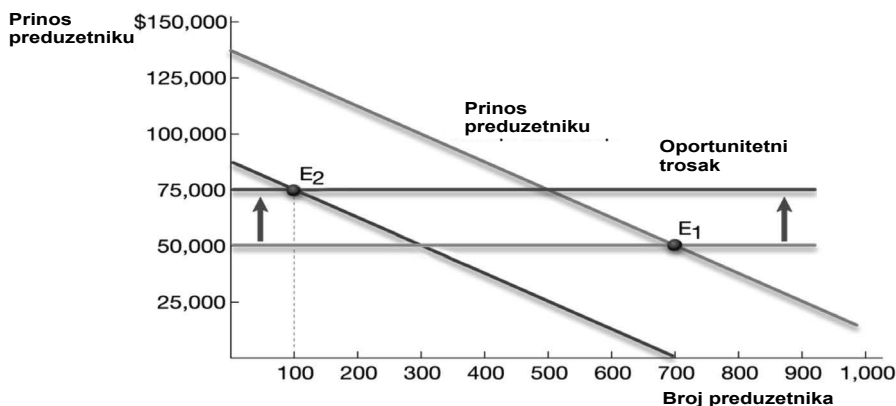
¹⁴ Acemoglu, Liabson, List (2015).

Vodeći predstavnik Političke makroekonomije, Daron Ačemoğlu, piše: „Inkluzivne ekonomske institucije: osiguravaju svojinska prava, red i zakon, tržišta i državnu podršku javnim službama i regulaciji tržišta; otvorene su za relativno slobodni ulazak u nove poslovne poduhvate, osnažuju ugovorne odnose, obezbeđuju obrazovanje i druge pogodnosti za brojne građane, jednom rečju, stvaraju podsticaje za investicije i inovacije.”¹⁵

Regulatorne institucije su primer takvih inkluzivnih institucija, jer u središtu mreže društvenih i ekonomskih odnosa povezuju ključne stejkholdere u svim mrežnim delatnostima, i podsticajno ili restriktivno deluju na njih u interesu svih umreženih stejkholdera. Regulatorne institucije su ustanovljavane po obrascu dobrih (inkluzivnih) institucija i ograničavaju ponašanje svih onih regulisanih subjekata koji mogu dvojako negativno delovati na ukupni društveni i ekonomski razvoj, jer:

- **uvećavaju oportunitetne troškove** (na primer, licenciranje, akreditovanje, dozvole za rad, vidljive i nevidljive administrativne barijere) – što rezultira u *uzlaznom pomeranju Krive oportunitetnog troška*.

Slika 4: Oportunitetni trošak i barijere preduzetništvu

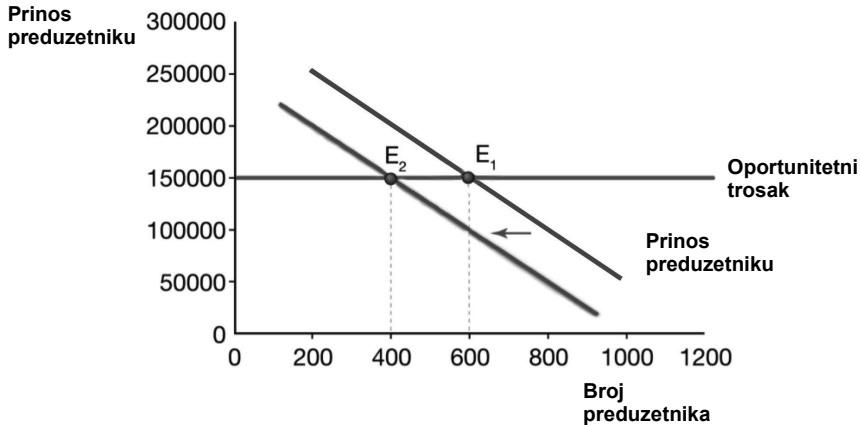

Izvor: Acemoglu, Liabson, List, Macroeconomics, Chapter 8, „Why Isn't the Whole World Developed?,” Pearson, 2015, www.pearsonhighered.com, Instructor resources.

¹⁵ Acemoglu, D., State Building: A Political Economy Perspective, Nemmers Lecture. Acemoglu, D., Robison, J., Why Nations Fail, FBBVA Lecture, May 21, 2012.

- **smanjuju pronose preduzetnicima** (na primer, barijere ulasku, rentseeking, neizvesni pravni položaj) što rezultira u *pomeranju Krive prinosa preduzetnicima ulevo*.

Slika 5. Prinos preduzetništvu i barijere preduzetništvu

Izvor: Acemoglu, Liabson, List, Macroeconomics, Chapter 8, „Why Isn’t the Whole World Developed?,” Pearson, 2015., www.pearsonhighered.com, Instructor resources.

Značaj i ulogu institucija B. Nejtapi objašnjava u okvirima Nove razvojne ekonomije koja je sinteza teorije transakcionih troškova O. Vilijamsona, kolektivne akcije M. Olson i doprinosa D. Ačemoglua, V. Esterli, Dž. Nugent, D. Rodrika.¹⁶

D. Ačemoglu je raspoloživost resursima poput zemlje, rada i kapitala opisivao ko približne faktore razvoja. B. Nejtapi to opisuje kao teorije o prirodnoj raspoloživosti faktora ekonomskog razvoja. Nejtapi piše: „Čak i u zemljama koje imaju obilje sirovina, poput nafte i čiji su odnosi razmene su povoljni sukobi ko će imati od toga koristi izazivali su političke i ekonomske nestabilnosti koje su ključna prepreka razvoju.”¹⁷

Preporuke neoklasične teorije pokazale su se u mnogim slučajevima pogrešnim, jer se radilo o jednostavnim tautologijama: zemlje sa niskim per capita dohotkom ili niskim stopama rasta su nerazvijene, ali to nam ne objašnjava najvažnije uzročnike te situacije.

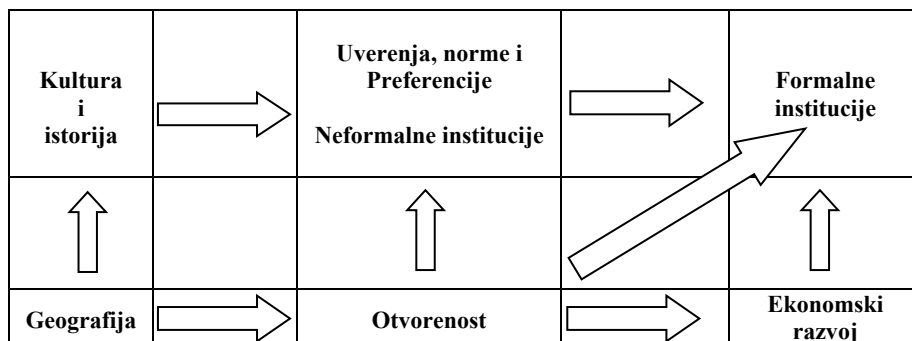
¹⁶ Nejtapi, B., *Macroeconomic institutions and development*, Edvard Elgar, 2010, str. xi.

¹⁷ Isto, str. 5.

Zajednički imenitelj institucija su pravila igre, ponovljene interakcije među ljudima koje su opšteprihvaćene, formalna i neformalna pravila, podstrekači koordinacije, mehanizmi prinude.¹⁸

Nova institucionalna ekonomija, prema *International society for New Institutional Economics* je „interdisciplinarni pristup koji povezuje ekonomiju, pravo, organizacione nauke, političke nauke, sociologiju i antropologiju u objašnjavanju društvenog, političkog i ekonomskog života. Cilj je da se objasni šta su institucije, kako nastaju, koji su njihovi ciljevi, kako se menjaju i u kom smeru ih treba reformisati.”¹⁹ www.isnie.org

B. Nejapti je pisao o trouglu geografija-religija-istorija, na sličan način na koji je D. Ačemoğlu pisao o tri razvojne paradigme – geografskoj, kulturnoj i institucionalnoj. Ulogu institucija B. Nejapti opisuje na sledeći način:

Izvor: Neyapti, B., *Macroeconomic institutions and development*, Edvard Elgar, 2010, str. 48.

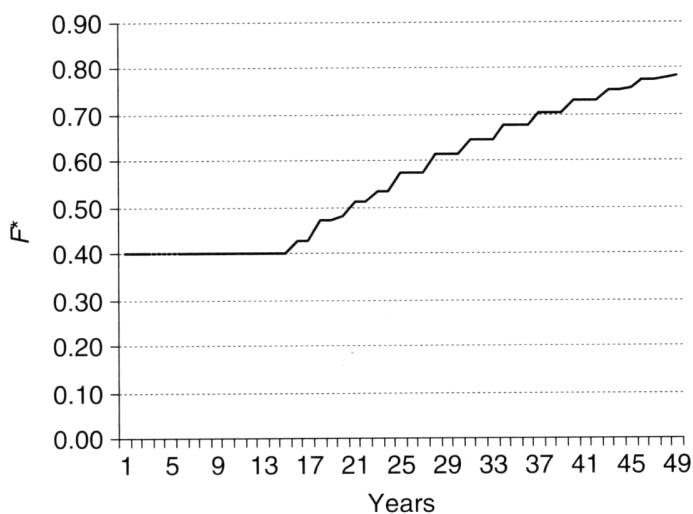
B. Nejapti je i formalizovano istraživao njihov značaj. Institucije mogu biti formalne (F) i neformalne (N): formalne institucije mogu se naglo menjati, a neformalne jedino postepeno; kvalitet institucija može se kretati između 0 i 1.²⁰

Ako pretpostavimo da je kvalitet formalne (F) institucije 0,4, neformalne (N) 0,5, udeo kapitala 0,2, stopa štednje 0,2, deprecijacija kapitala 0,08, da bi se kvalitet formalne institucije udvostručio, na primer sa 0,4 na 0,8 potrebno je skoro pola veka.

¹⁸ Isto, str. 13.

¹⁹ www.isnie.org, pristupljeno. 20.7.2019.

²⁰ Neyapti, B., op. cit., str. 50, 51.

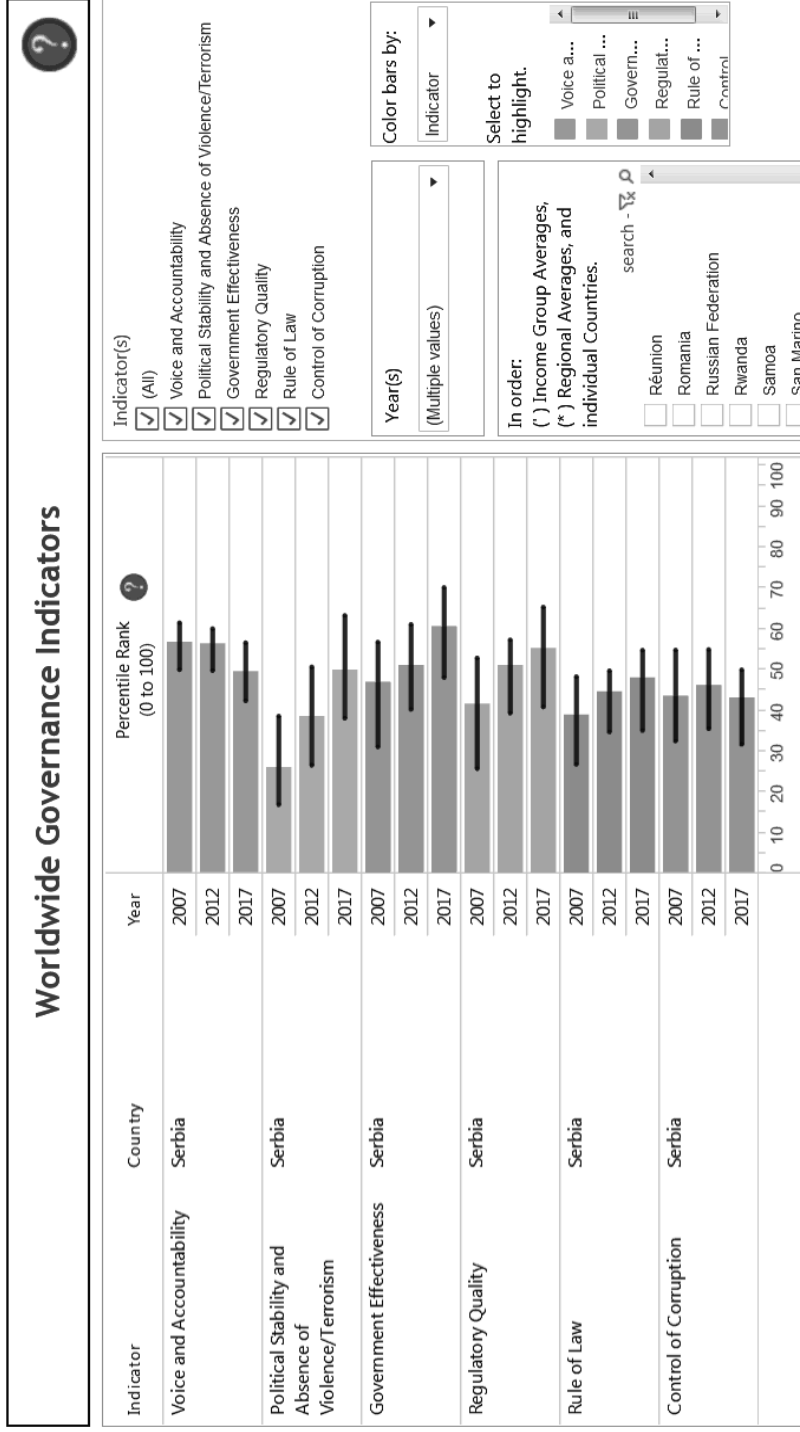
Slika 6. Evolution path of optimal F

Note: F^* (Assuming initial $F = 0.4$, initial $N = 0.5$, income share of capital = 0.2 saving rate = 0.2, and $\delta = 0.08$).

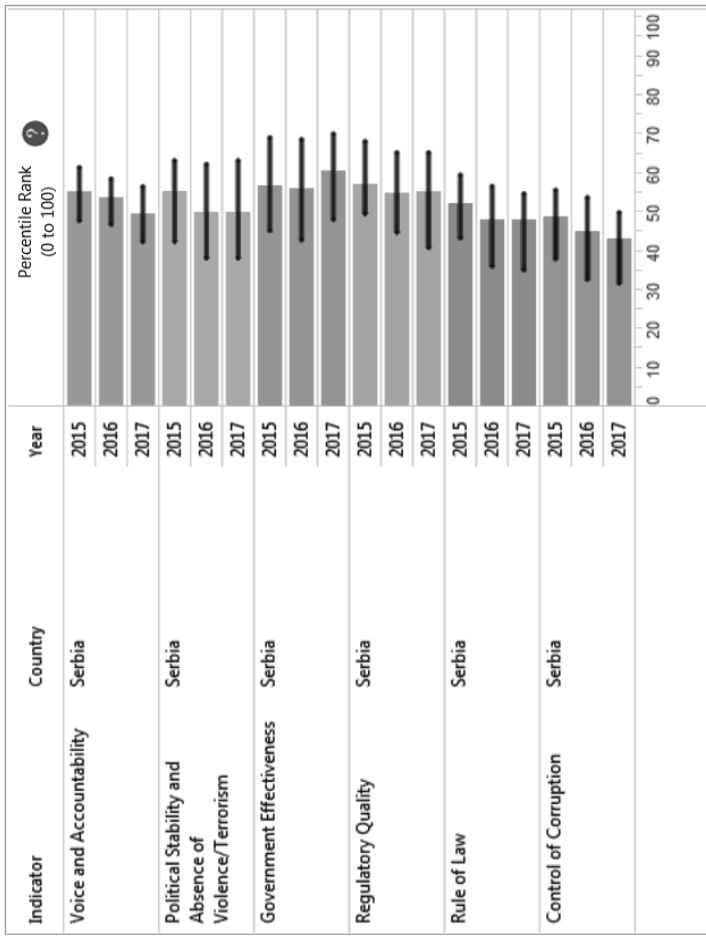
Izvor: Neyapti, B., Macroeconomic institutions and development, Edvard Elgar, 2010, str. 52.

3.2. Srbija u globalnom indeksu kvaliteta institucija

Predstavićemo performance Srbije u najvažnijem globalnom indeksu – *Global governance index* – koji meri kvalitet institucija u poslednjih nekoliko godina, i u poređenju za izabranim državama bivše Jugoslavije.

Worldwide Governance Indicators

Indicator(s)

- (All)
- Voice and Accountability
- Political Stability and Absence of Violence/Terrorism
- Government Effectiveness
- Regulatory Quality
- Rule of Law
- Control of Corruption

Color bars by:

Indicator

Year(s)

(Multiple values)

Select to highlight.

- Voice a...
- Political ...
- Govern...
- Regulat...
- Rule of ...
- Control

In order:

(*) Income Group Averages, (*) Regional Averages, and individual Countries.

- (All)
- High income: nonOECD
- High income: OECD
- Low income
- Lower middle income
- Upper middle income
- East Asia & Pacific
- Europe & Central Asia

Worldwide Governance Indicators

Indicator(s)	Year	Percentile Rank (0 to 100)
☐ (All)	2007	
☐ Voice and Accountability	2012	
☐ Political Stability and Absence of Violence/Terrorism	2017	
☒ Government Effectiveness	2007	
☐ Regulatory Quality	2012	
☐ Rule of Law	2017	
☐ Control of Corruption	2007	
	2012	
	2017	
	2007	
	2012	
	2017	
	2007	
	2012	
	2017	

Indicator(s)

(All)

Voice and Accountability

Political Stability and Absence of Violence/Terrorism

Government Effectiveness

Regulatory Quality

Rule of Law

Control of Corruption

Year(s)

(Multiple values)

Color bars by:

Indicator

Select to highlight

Government...

In order:

(*) Income Group Averages, and

(*) Regional Averages, and individual Countries.

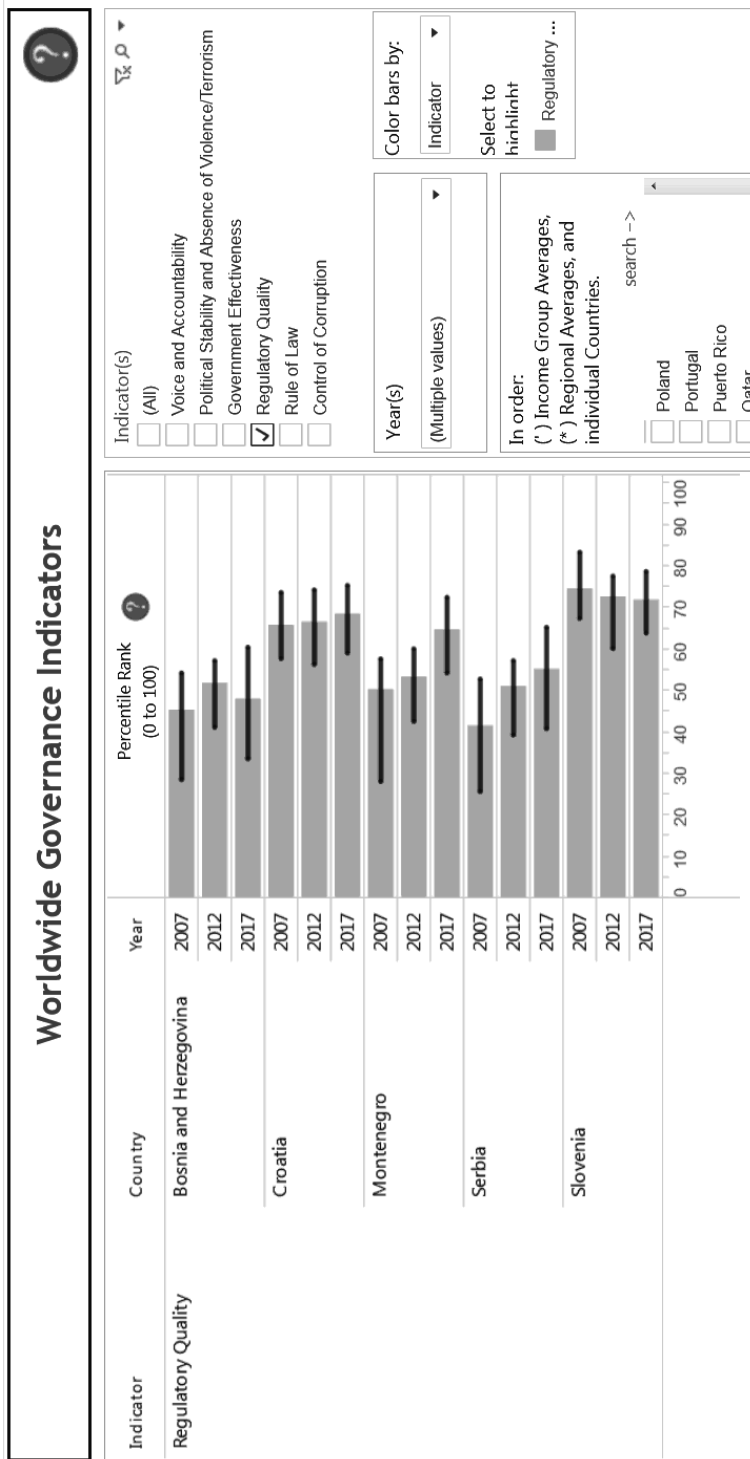
search ->

Poland

Portugal

Puerto Rico

Qatar

Izvor: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports>

LITERATURA

Acemoglu, D., Modeling Inefficient Institutions, *Ekonomске ideje i praksa*, no. 12, march 2014., Faculty of Economics, University of Belgrade, thematic issue Political macroeconomy and contribution of Daron Acemoglu.

Acemoglu, D., Robinson, J., *Economic Origins of Dictatorship and Democracy*, Cambridge University press, 2006., p. 52.

Acemoglu, D., *Political regimes, institutions and growth*, June 2005, Tüsiad-koç university economic research forum.

Acemoglu, D., *State Building: A Political Economy Perspective*, Nemmers Lecture.

Acemoglu, D., Robinson, J., *Why Nations Fail*, FBBVA Lecture, May 21, 2012.

Alesina, A., Giuliano, P., „Culture and Institutions”, 1. September, 2014.

Hofstede, G., 2001, *Culture's Consequences: Comparing Values, Behavior, and Organizations Across Nations*, second edition. Sage Publications.

DFID Evidence Product – literature review, Governance, institutions, growth and poverty reduction: a literature review, Authors: William Evans, Clare Ferguson, 2013, p. 12.

Jaksic, M., Jaksic, M., „Proximate and Fundamental Factors of Growth: Culture and Institutions”, *Economics and Economy*, vol. 1, no. 4, dec. 2014, pp. 7-22.

Neyapti, B., *Macroeconomic institutions and development*, Edvard Elgar, 2010

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports>, pristupljeno 14.2.2019.